

GARY STEVENSON

**RAHIAA
KUIN
ROSKAA**

TUNNUSTUS.

SUOMENTANUT ARI VÄNTÄNEN

ATENA

*Omistettu kaikille viluisille ja nälkäisille nuorille,
jotka haaveilevat tulevansa miljonääreiksi.
Minä tein sen itseni vuoksi ja teidän vuoksenne.*

Englanninkielinen alkuteos
The Trading Game: A Confession

Copyright © Gary Stevenson, 2024

Suomenkielinen laitos © Atena / Kustannusosakeyhtiö Otava 2024

Atena
Jyväskylä

ISBN 978-951-1-48960-3

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

Sisällys

Alkusanat	9
I Matkalla ylöspäin	13
II Haluatko sinäkin?	65
III Mene kotiin ja kysy äidiltä	163
IV Termostaatti	203
V Matkalla alaspäin	275
Jälkikirjoitus	377
Kiitokset	378

Hullussa maailmassa vain hullut ovat järjissään.

AKIRA KUROSAWA

Elämä on elämää, peli on peliä.

ANISHIN PAPPA

Alkusanat

»Haluan kertoa sinulle tarinan.»

Calebin valtava naama häilyi pöydän yllä. Sen alla oli kaksi ramenkulhoa. Yksi tyhjä, toinen täysi. Muutama höyrykiehkura karkasi niistä tanssimaan hänen säteilevän, valkean hymynsä kanssa. Sieltä katsoen, missä minä istuin tuoliini lysähtäneenä, kulhos-tani töröttävät syömäpuikot näyttivät yltävän miltei hänen leu-kaansa asti. Hänen hymynsä leveni.

»Tunsin kerran yhden tosi hyvän treidaajan. Siis tosi, tosi hy-vän. Hän oli ennen töissä Deutsche Bankissa. Fiksu jätkä. Nuori. Ihan kuin sinä.»

Calebin paksut kyynärvarret olivat hänen lämpimän, tyhjän kulhonsa ympärillä ja hän painoi niitä kovasti pöytää vasten. Hä-nen tiukasti yhteen puristuneet kätensä eivät olleet kaukana kas-voistani. En ole unohtanut, miltä hänen sormensa näyttivät: pak-suilta, pyöreiltä ja pinkeiltä raakamakkaroilta. Ne näyttivät siltä kuin halkeaisivat hetkellä millä hyvänsä.

»Se tyyppi oli tosi hyvä treidaaja. Teki paljon rahaa. Tienasi paljon rahaa itselleen, tienasi paljon rahaa Deutsche Bankille. Hä-nellä oli edessään hyvä ura.»

Ravintolan hälinä täytti tilan ympärillämme. Paikka ei ollut sellainen rustiikkinen ramenkoppero, jollaisia näyttää syntyvän omia aikojaan Japanin suurkaupunkien sivukujille. Tämä oli laaja korporatiivinen ravintola suuren korporatiivisen pilvenpiirtäjän kuudennessa kerroksessa. Kravattiaan löysänneet liikemiehet ki-listelivät kaljalaseja pomojensa kanssa ja nauroivat näiden vitseille.

Japanilaisten myyntimiestyyppien joukossa oli muutama amerikkalainen pankkiiri, joka puhui liikaa liian kovaan ääneen. Minä en puhunut ollenkaan. Minä katselin ylettömän suurta naamaa, joka leijui pimeyden halki pöydän yli minua kohti.

»Mutta tiedätkö, se jätkä, se nuori treidaaja... Hän oli hyvä, mutta hänellä oli yksi tosi vakava ongelma. Voisi sanoa, että hengenvaarallinen vika. Hän luuli, että voisi lähteä pois. Tajuatko, mitä tarkoitan?»

Caleb oli iso kaveri. Olen varmaan jo muutenkin tehnyt sen selväksi, mutta hänessä oli isoa muukin kuin naama ja sormet. Kaikki hänessä näytti kahta numeroa suuremmalta kuin pitäisi. Kulmakarvat olivat isot, samoin leuka. Hänen tukkansakin oli jotenkin liian iso ja liian tumma. Kaikkea muuta suurempi oli hymy, joka oli suunnaton. Valtava valkoinen helmiäishymy. Juuri nyt minusta näytti, että se venyi hänen kasvojensa yli. Se oli kuin Irvikissan hymy ramenpaikassa tiistai-iltana ja tuntui loistavan läpi huoneen hämäryyden.

»Se jätkä päätti ottaa rahat ja lähteä kävelemään. Jättää alan. Se oli kiva ajatus. Perustaa perhe. Suloista. Mutta katsos, kun se jätkä ei ihan ymmärtänyt, miten tämä ala toimii. Deutsche ei oikein halunnut hänen lähtevän.»

Ei tarvinnut olla nero tajutakseen, mihin keskustelu oli menossa, ja se otti minua vatsanpohjasta. Minulle tuli vähän huono olo ja maistoin tai haistoin suussani jotakin. Oliko se verta? Istuin syvällä tuolissani ja katselin. Caleb hymyili edelleen. Hymy näytti kasvavan koko ajan leveämmäksi.

»Deutsche Bank kävi läpi kaikki sen tyyppin kaupat. Koko chattihistorian ja kaikki sähköpostit. Hän oli ollut siellä pitkään töissä ja tehnyt paljon treidejä. Ja sieltä onnistuttiin löytämään jotain juttuja, jotka eivät olleet hyviä. Tiedätkö mistä puhun? Sellaisia asioita, joita sen tyyppin ei olisi pitänyt tehdä.»

Nyt tunsin säärissäni tulen. Samoin jaloissani. Kuumaa, kasvavan, kutisevan tunteen. Polttelun. Mutta en liikahtanutkaan.

»Eihän se ollut oikein tehty, mutta Deutsche oikeasti haastoi treidaajan oikeuteen muutamasta asiasta. Eihän se tyyppi rehellisesti sanottuna ollut tehnyt mitään kovin paha, mutta pankki sai kyhättyä siitä jotain kokoon. Keissi pyöri oikeussaleissa vuositolkulla. Tiedätkö, mitä meinaan? Oikeuteen, pois, takaisin oikeuteen. Kunnan painajainen. Nuori, tosi hyvä treidaaja ei ikinä päässyt lähtemään. Ei saanut perustettua perhettä. Kulki oikeussaleissa elämänsä parhaat vuodet. Voitko kuvitella, millaista se oli, Gary? Pystytkö kuvittelemaan? Oikeudenkäynti ei johtanut mihinkään, mutta loppujen lopuksi tyyppi menetti kaikki rahansa asianajajien palkkioihin. Kaikki meni ja paljon päälle. Lopulta hän oli vararikossa. Loppujen lopuksi hän menetti kaiken.»

Nyt tuli oli jo kaikkialla, samoin paha olo ja veren maku. En kuitenkaan vieläkään liikkunut. Katselin hänen naamaansa.

»Gary, kuunteletko sinä? Ymmärrätkö, mistä puhun?»

Iso, pyöreä naama leijui lähemmäksi.

»Gary, minä pidän sinusta. Minusta sinä olet hyvä ihminen. Mutta toisinaan hyvälle ihmisille tapahtuu pahoja asioita. Tulet sen vielä oppimaan. Me voimme tehdä elämästäsi todella vaikeaa.»

Sille hetkellä mieleeni tulvahti paljon muistoja. Ne kantoivat minut tuhansien kilometrien päähän. Pois Tokiosta, Itä-Lontoon Ilfordiin. Olin kahdeksantoista ja istuin jalkapallon päällä hiljaisella umpikujalla rautatien vieressä, kun Harry kertoi minulle, että hänen äidillään oli syöpä. En tiennyt silloin, mitä sanoa. »Haluatko pelata futista?» Muistin pimeän illan, jona minut pantiin kujalla seinää vasten, ja minä katselin Saravania, joka uhkasi puukottaa minua. Hänellä oli kädet taskuissa. Oliko hänellä veitsi? En tiennyt. Muistin, kun minua jahdattiin kaduilla ja minä hypin rivitalojen puutarha-aitojen yli, ja kun Brathap jäi auton alle ja miten hänen kehonsa vapisi, kun hän makasi maassa. Muistin kaiken sen typerän väkivallan ja hölynpölyn, katunuoret puhuivat niin paljon pötyä, ja kaikki tekemäni lupaukset ja tuntemani ihmiset. Muistin istuneeni Jamien kanssa yöllä monikerroksisen parkkitalon katolla

ja katselleeni, kuinka kaupunkimme pilvenpiirtäjät kohosivat ympärillämme, ja sanoneeni hänelle, että jonain päivänä minusta tulisi joku. Luvanneeni hänelle sen. Kuunvalossa poltellut Jamie nauroi minulle. Mutta hän tiesi, että pitäisin sanani. Ja niin tiesin minäkin.

Ei, minä ajattelin. Tämä ei pääty tähän.

Ei tähän kylmään, korporatiiviseen ravintolaan. Tätä ei haudata tuon hymyn painon alle.

I

**MATKALLA
YLÖSPÄIN**

1.

Tietyllä tapaa minä synnyin treidaajaksi.

Lapsuuden kotikatuni varrella, kierrätyskeskuksen korkean ja koveran muurin edessä, katuvalo ja lennätinpylväs seisoivat neljän metrin päässä toisistaan muodostaen täydelliset improvisoidut maalitolpat.

Jos seisoj niiden välissä ja otti kymmenen pitkää askelta taaksepäin ja katseli ylös niiden väliin, Canary Wharfin korkeimman pilvenpiirtäjän valo kurkisti korkean muurin takaa ja iski silmää.

Kun olin lapsi, vietin koulun jälkeen pitkiä iltapäiviä potkien rähjäisiä vaahtomuovijalkapalloja maalitolppien ympärillä ja väliin, ylläni rähjäiset koulukengät ja veljeni koulupuku. Kun äitini tuli kutsumaan minut kotiin illalliselle, katsoin taakseni ja näin pilvenpiirtäjän vinkkaavan silmää. Se tuntui tarkoittavan jonkinlaista uutta elämää.

En jakanut noiden hohtavien, korkeiden kapitalismin temppelien kanssa ainoastaan Itä-Lontoon katuja. Oli jotakin muutakin, jonkinlaista yhteistä uskoa. Jotenkin se liittyi rahan. Jotenkin se liittyi haluun.

Tunsin aina vahvasti rahan tärkeyden ja tiedostin syvästi, että meillä ei ollut sitä paljon. Yksi varhaisimmista muistoistani on, kun vanhempani antoivat minulle punnan kolikon ja lähettivät minut Esson huoltoasemalle ostamaan limonadia. Jossain vaiheessa matkaa minä pudotin sen kolikon ja hukkasin sen. Muistossani etsin kolikkoa tuntikausia – ryömin autojen alla ja haroin ojia – ennen kuin palasin kotiin tyhjin käsin, kyynelet silmistä tulvien.

Todellisuudessa siihen meni varmaankin vain puoli tuntia. Mutta puoli tuntia on kai lapselle pitkä aika ja punta oli iso raha.

En tiedä, lakkasinko koskaan rakastamasta rahaa. Joskin kun mietin sitä nyt, en ole varma, onko rakkaus oikea sana. Luulen, että varsinkin lapsuudessa se saattoi olla pikemminkin pelkoa. Mutta olipa se pelkoa, rakkautta tai nälkää, tunne vain vahvistui, kun kasvoihin, ja minä jahtasin aina puntia, joita minulla ei ollut. Kaksitoistavuotiaana ryhdyin kaupittelemaan koulussa pennyn karkkeja. Kolmetoistavuotiaana aloin jakaa lehtiä 364 päivänä vuodessa 13 punnan viikkopalkalla. Kun olin kuudentoista, kaupankäyntini koulussa oli muuttunut huomattavasti uskaliaammaksi, tuottavammaksi ja luvattomammaksi. Mutta sen pelin pienet voitot eivät koskaan tuntuneet päätepisteeltä. Joka ilta auringonlaskun aikaan minä katselin pilvenpiirtäjiä, jotka iskivät minulle silmää kadun päässä.

Mutta monella muulla tapaa minä en syntynyt treidaajaksi, ja nuo seikat olivat ja ovat yhä hyvin tärkeitä.

Itä-Lontoon pilvenpiirtäjien varjoissa on monia monituisia nuoria, nälkäisiä ja kunnianhimoisia poikia, jotka potkivat jalkapalloa lyhtypylväiden ja autojen ympärillä. Moni heistä on fiksu ja omistautunut, ja melkein kaikki olisivat valmiit uhraamaan paljon saadakseen pukeutua solmioon ja kalvosinappeihin ja astella sisään korkeisiin ja hohtaviin rahatorneihin. Mutta jos astuu sisään kaupankäynnin kerroksiin, Itä-Lontoon entisen telakka-alueen sydämeen rakennettujen kimaltavien pilvenpiirtäjien tärkeimpiin paikkoihin, joissa nuoret miehet ansaitsevat vuosittain miljoonia puntia, ei kuule kenenkään ylpeilevän Millwallin, Bow'n, Stepney'n, Mile Endin, Shadwellin tai Poplarin murteella. Tiedän tämän, koska olin itse töissä sellaisessa ylöspäin pyrkivien treidauserroksessa. Kerran joku kysyi minulta, mistä korostukseni oli peräisin. Hän oli juuri valmistunut Oxfordista.

Canary Wharfin Citibank Towerissa on 42 kerrosta. Kun minä menin sinne ensi kertaa vuonna 2006, rakennus oli erään toisen

tornitalon kanssa Ison-Britannian toiseksi korkein rakennus. Eräänä päivänä vuonna 2007 päätin nousta ylimpään kerrokseen katselemaan maisemia ja tutkimaan, näkisinkö kotini sieltä.

Citibank Centren ylin kerros oli konferenssien ja tapahtumien järjestämistä varten. Se tarkoitti, että kun kerrosta ei käytetty, se oli tyhjillään. Laaja, häiriötön pehmeän sinisen kokolattiamaton maa, jota reunustivat joka puolelta paksut ikkunalasit. Leijuin äännettömästi maton yli ikkunan luo, mutta en nähnyt asuinpaikkaani. Citibank Centren 42. kerroksesta ei näe itä-Lontoota. Sieltä näkee vain HSBC Towerin 42. kerroksen. Itä-Lontoon kunnianhimoiset lapset katselevat pilvenpiirtäjiä, jotka luovat varjoja heidän kotiensa ylle, mutta pilvenpiirtäjät eivät katso takaisin vaan katselevat toisiaan.

Tämä on tarina siitä, kuinka kaikista niistä pilvenpiirtäjien varjossa jalkapalloa pelaavista ja karkkeja myyvistä lapsista juuri minä pääsin töihin Citibankin treidauserrokseen. Tarina kertoo, miten minusta tuli Citibankin eniten tuottava treidaaja koko maailmassa ja miksi minä kaiken sen jälkeen lopetin.

Noina vuosina globaali talous lähti lipeämään alas jyrkän teeltä, jolta se edelleen putoaa. Ajoittain oma mielenterveyteni lipesi sen mukana. Toisinaan se tekee sitä edelleen. Luoja tietää, etten kohdellut kaikkia parhaalla mahdollisella tavalla. Harrya, Wizardia, JB:tä, itseäni. Tai kaikkia niitä muita, joilla todellakin pitäisi olla nimet. Toivottavasti annatte anteeksi, että kerron teidän tarinanne. Ne kuuluvat omaani.

Omistan tämän Anishin papalle. Kun me olimme humalaisia teinejä ja hän oli humalainen vanha mies, hän mutisi meille loputtomasti ainoaa englanninkielistä virkettä, jonka osasi kunnolla.

»Elämä on elämää. Peli on peliä.»

Emme koskaan kunnolla tajunneet, mitä hän tarkoitti. Toivon edelleen, että vielä jonain päivänä me ymmärrämme sen.

2.

Polkuni finanssikauppaan alkoi London School of Economicsista.

LSE ei oikeastaan ole mikään normaali yliopisto. Ylvästä ja vehreää kampusta ei ole, vaan yliopistorakennukset naamioituvat joukoksi vaarattomia toimistotaloja ja kätkeytyvät Lontoon West Endin sivukujalle.

Huolimatta suhteellisen harmittoman oloisesta yliopistoalueesta globaali eliitti kippasi lapsiaan LSE:hen ällistyttävän innokkaasti. Vaikutti siltä, ettei yksikään venäläinen oligarkki, Pakistanin ilmavoimien upseeri tai Kiinan politbyroon jäsen jättänyt käyttämättä mahdollisuutta lähettää kunnianhimoista poikaa, tytärtä, veljenpoikaa tai sisarentytärtä opiskelemaan yhtälöryhmiä tähän Lontoon keskustan huomiota herättämättömään nurkkaan muutamana vuoden ajaksi. Sitten lapset lensivät kotiin ottamaan kotiomaansa ohjat käsiinsä, kenties oltuaan välissä muutaman vuoden töissä Goldman Sachsilla tai Deloitteilla.

Kun minä tulin yliopistoon vuonna 2005 lukemaan matematiikkaa ja taloustiedettä, en ollut mikään tyypillinen LSE:n opiskelija. Kolme vuotta aiemmin minut oli erotettu lukiosta, koska olin myynyt kannabista tarkalleen kolmella punnalla. Ennen sitä olin yrittänyt perustaa grime-musiikkikollektiivin; olin teettänyt hupparin, jonka etupuolella luki MC Gaz ja selkämyksessä Cadaverous Crew suurilla, tyyliteltyillä kirjaimilla. Saavuin ensimmäisille luennoille Eckon verryttelyasussa, jonka sinivalkoinen huppari ja verkkarihousut sopivat yhteen. Valkoisen hupparin etupuolelle oli kirjailtu suuri, laivastonsininen sarvikuono. Ennen yliopistoon me-

noani minulla ei juurikaan ollut käsitystä, millaista opiskelu siellä olisi. Mutta eräs poika oli kertonut minulle koulussa, että LSE:n tutkinto oli menolippu isopalkkaiseen työhön Cityyn, ja se riitti minulle.

Vähemmän yllättäen en oikein sopinut joukkoon. Venäläiset oligarkit eivät syöneet uppopaistettua halal-kanaa. Singaporelaiset eivät ymmärtäneet murrettani. Säästääkseni rahaa asuin vanhempieni luona Ilfordissa, seitsemäntoista kilometrin päässä yliopistolta itään. Olin juuri tavannut ensimmäisen oikean tyttöystäväni, joka myös oli kotoisin Ilfordista. Suurimman osan ensimmäisestä vuodestani yliopistossa minä istuin juopottelemassa hänen kanssaan puistonpenkeillä tai salakuljetin häntä ulos huoneeni ikkunasta ja junaradan toiselle puolelle, kun äiti tuli töistä. Kävin yliopistolla oikeastaan vain luennoilla ja tunneilla.

Siitä huolimatta olin omistautunut pärjäämään LSE:ssä. Minulla ei ollut sukulaisia Cityssä tai tietoa paikasta. En ollut pitkä enkä komea eikä minulla ollut siistiä pukua tai sulavia verkostoitumistaitoja. Ansioluetteloni vaikuttavimmat vapaa-ajan aktiviteetit olivat äärimmäisen innoton ura nopeasti räppäävänä grime-MC:nä ja kahden vuoden työ tyynyjen pöyhijänä DFS:n sohvakaupassa Becktonissa. Mutta matematiikka oli ollut minulle aina helppoa, joten minusta oli selvää, että pääsisin Cityyn vain yhtä reittiä pitkin – minun pitäisi päihittää kaikki arabimiljonäärit ja kiinalaiset teollisuuspamput huippututkinnon tavoittelussa ja rukoilla, että Goldman Sachs huomaisi minut.

Suunnitelmani tuon päämäärän saavuttamiseksi oli suhteellisen simppele: istuisin eturivissä kaikilla luennoilla ja varmistaisin, että ymmärtäisin kaiken, mitä kaikki professorit ja luennoitsijat sanoivat.

Strategiani oli tehokas ja suoriuduin ensimmäisestä vuodesta melko korkein arvosanoin. Jos olen täysin rehellinen, minusta opiskelu oli melko helppoa. Jäin kesälomalle sellaisissa tunnelmissa, että suunnitelmani saattaisi vaikka toimia.

Mutta kun aloitin toisen vuoden LSE:ssä, pari asiaa oli selvästi muuttunut.

Ensinnäkin melkein jokainen vuosikurssini oppilas oli yhtäkkiä, odottamattomasti ja ilman mitään erityisempää syytä muuttunut kiivaasti opiskelevaksi junioripankkiiriksi. Kaikki eivät olleet yhtäkkiä saaneet töitä Canary Wharfin tai Cityn kimmeltävistä pilvenpiirtäjistä, mutta kaikki olivat alkaneet käyttäytyä niin kuin niin olisi käynyt, mitä minä en ollut osannut lainkaan odottaa. Porukka alkoi käydä keskiviikkoisin ja perjantaisin Finance Societyn tapahtumissa ja maanantaisin Investment Societyn verkostoitumistilaisuuksissa. He alkoivat puhua lauseilla, joissa ei ollut juuri muuta kuin kolmen kirjaimen lyhenteitä – ABS, IBD, CDS, CDO, M&A – ja puhua »investointipankin kaupankäynnistä» ja »arvopaperistumisesta». Jostakin selittämättömästä syystä suuri osa heistä alkoi käydä luennoilla pukuun sonnustautuneena. Alkoi kiiriä huhuja, että monet opiskelijat – tietenkin se pitkien, leveärintaisten, siististi kammattujen ja pukuja käyttävien osasto, joiden kansallisuus oli epäselvä ja jotka selvästikin tulivat varakkaista suvuista – olivat jo saaneet loistavia harjoittelupaikkoja Goldman Sachsilta, Deutsche Bankilta, JPMorganilta tai Lehman Brothersilta. Joidenkin huhuttiin jopa saaneen niiltä töitä.

Kaikki opiskelijat ryhtyivät etsimään harjoittelupaikkoja. Ei vain yhtä tai kahta vaan viittätoista tai kahtakymmentä paikkaa, joskus useampaakin. Teoreettiset työhaastattelukysymykset alkoivat kiertää opiskelijayhteisössä. Niiden oletettiin olevan peräisin myyttiseltä opiskelijalta tilastotieteen tai kansainvälisten suhteiden laitokselta. Yleisesti hyväksytyä tietoa oli, että haastatteluissa luultavasti kysyttäisiin, montako kaljua ihmistä Virginian osavaltiossa oli. Sanottiin, että yhden opiskelijan oli vastattava viidessä sekunnissa siihen, paljonko oli 49 kertaa 49. Kaikki opiskelijat kirjasivat huolellisesti muistiin, että vastaus oli tietenkin 2 401. Yllättäville kampuksen alueille muodostui spontaanisti selittämättömän pitkiä jonoja. Useimmat niissä seisovista opiskelijoista eivät olleet

kysyttäessä varmoja, mihin jonottivat. Mutta ehkäpä jonon päässä joku saisi harjoittelupaikan. Ehkä siellä odottaisi verkostoitumismahdollisuus. Parinkymmenen taskulaskinta heiluttelevan opiskelijan joukkoja ilmaantui kirjaston tietokoneiden ympärille. He huutelivat numeroita ja kirjaimia, kun selvittivät Morgan Stanleyn nettitestejä yhteisöllisesti ryhmänä.

Minulla ei ollut aavistustakaan, miten muiden opiskelijoiden tottaiseen asenteen, lähestymistavan ja prioriteettien muuttumiseen pitäisi reagoida. Moni oli lakannut kokonaan käymästä luennoilla, jotta voisi omistaa aikansa ja energiansa verkostoitumisen ja työnhaun taidoille ja finanssimaailman akronyymikielen opiskelulle. Minun siihen mennessä toimivalta vaikuttanut strategiani, jossa yksinkertaisesti käytiin luennoilla ja tunneilla ja ymmärrettiin oppimateriaali täysin, alkoi tuntua tuskallisen riittämättömältä ja naiivilta.

Olin ymmälläni ja turvauduin yhteen niistä harvoista hyvistä ystävistä, joita olin ensimmäisen yliopistovuoteni aikana saanut. Matic oli pitkä ja komea Englannissa varttunut slovenialaispoika, joka opiskeli kanssani matematiikan laitoksella. Vaikka Matic ei ollut lähtenyt bisnesmiespukulinjalle niin kuin moni muu opiskelija, hänkin pukeutui selvästi paremmin kuin ennen. Hän kuului finanssiseuroihin. Hän käytti akronyymejä. Hän teki hakemuksia. Hän kävi haastatteluissa. Hän osallistui tapahtumiin.

Kysyin Maticilta, mitä kesän aikana oikein oli tapahtunut, kun opiskelijayhteisössä oli tapahtunut niin mullistava käänne.

»Mitä tarkoitat, Gary? Etkö tiedä? Toinen vuosihan on harjoitteluvuosi!»

Eli näin se toimii. Kerron teille nyt, mitä Matic kertoi minulle silloin.

Kaikki LSE:n opiskelijat haluavat töihin Goldman Sachsille. Tai Deutsche Bankille. Tai Morgan Stanleylle. Tai JPMorganille. Tai UBS:lle.

Eivätkä pelkästään kaikki LSE:n vaan myös kaikki Imperialin opiskelijat. Sekä kaikki Warwickin opiskelijat. Ja tietenkin kaikki

Nottinghamista, Durhamista ja Bathista. Myös Manchesterin ja Birminghamin väki haluaisi töihin noihin paikkoihin, mutta heillä ei ole mitään saumaa, tai no, paitsi jos tuntevat alalta jonkun, tietenkin. Myös Oxfordin ja Cambridgen väki haluaa niihin töihin. Tai ainakin ne, jotka eivät ole tarpeeksi rikkaita ollakseen koskaan tekemättä työtä.

Töitä ei riitä kaikille. Ei läheskään. Lisäksi kaikki työt eivät ole samanarvoisia. Parasta työtä on »myynti ja treidaus». Siinä on parhaat työajat (täytyy olla töissä vain 12 tuntia päivässä, ja viikonloput ovat vapaat), ja siinä voi tehdä rahaa nopeimmin, jos vain on hyvä. Ellei pääse myyntiin ja treidaukseen, joutuu töihin IBD:lle tai M&A:lle tai johonkin, missä tehdään viikossa sata tuntia töitä, kunnes sielu kuolee, ja sitten jatketaan. Ellei pääse sinne, täytyy työskennellä »konsultoinnissa». Minulla ei ollut minkäänlaista aavistustakaan, mitä konsultointi tarkoitti. Sen perusteella, miten Matic sanan sanoi, se saattoi merkitä vessojen siivoamista.

Töitä ei voi mitenkään saada ilman harjoittelupaikkaa, ellei ole valmiita kontakteja, ja oikea aika harjoittelupaikan hankkimiselle on juuri nyt. Ellei harjoittelupaikkaa saa toisen vuoden jälkeen, se on saatava kolmannen vuoden jälkeen. Harjoittelun jälkeen 50 prosenttia harjoittelijoista saa työtarjouksen, eli jos tekee harjoittelun kolmannen opiskeluvuoden jälkeen, joutuu olemaan vuoden ilman töitä. Mutta näin on vain teoriassa, sillä yksikään investointipankki ei ota opiskelijaa harjoitteluun kolmannen opiskeluvuoden jälkeen. Ne tietävät, ettei kukaan ole huolinut opiskelijaa toisen vuoden jälkeen, eikä kukaan halua sellaista harjoittelijaa.

»Eli näin se menee. Pärjää tai sorru. Toimi tai kuole. Tulevaisuudestasi päätetään nyt. Unohda 'matematiikka ja taloustiede'. Sinun pitää tietää, mikä CDS on. Mikä on M&A? Entä IBD? Miten et tiedä näitä, Gary? Kaikki tietävät! Ja sinun pitää lähettää hakemuksia. Niitä tulee naurettavan paljon, eikä sinulla ole suhteita. Ainoa toivosi päästä harjoitteluun on hakea ainakin 30 eri pankkiin. Kuinka moneen olet jo hakenut? Siis et yhteenkään!?!»

Vastaus kuului: »En yhteenkään.» Olin hukassa.

Osasin matematiikkaa. Osasin taloustiedettä. Mutta en pärjännyt tässä uudessa lyhenteiden maailmassa. Minä olin uskonut, kun opettajat kouluaikoina sanoivat, että jos opiskelen ahkerasti ja onnistun kokeissa, saan hyvän työpaikan. Olin ollut idiootti. Olin ollut hölmö.

Matic oli hyvántahtoinen kaveri, joskin vähän kiivas, ja sääli minua. Hän otti minut mukaansa Finance Societyn tapahtumaan, jonka nimi oli »Kuinka päästä töihin investointipankkiin».

Tapahtuma järjestettiin yhdessä LSE:n suurista, vanhoista ja kirkkaasti valaistuista luentosaleista, ja sinne tuli paljon väkeä. Olimme kuuntelemassa puhetta, jonka piti entinen investointipankkiiri, joka näytti siltä kuin olisi tauolla Wall Streetistä kertovan Hollywood-elokuvan avustajan työstä. Hän oli yhtä liitურaitaa ja taaksepäin kammattua tukkaa ja pituutta.

Minusta hänen puheensa vaikutti tajunnanvirtamonologilta, jonka teemana oli kova työnteko. Jokainen lause oli rokonarvilla sanoista ja lyhenteistä, jotka tässä vaiheessa tiesin varmasti kuulleen jossakin, mutta joiden merkitystä en edelleenkään ihan ymmärtänyt. Oli kuin ne olisivat kuuluneet kieleen, jota olin opiskellut lukiossa hiukan mutta en koskaan täysin oppinut. Puhuja liikkui koko ajan nopeasti ja puhui uskomattoman kiihkeästi. Otin vastaan suoraviivaisen sanoman: lue kaikki, tunne kaikki lyhenteet ja niiden merkitykset, verkostoidu kaikkien kanssa, hae joka paikkaan, tee aina töitä, älä nuku. En ole varma, tarkoittiko puhuja tarkalleen tuota. Lähdin sieltä läpeensä masentuneena.

Niin Maticin kuin jossakin määrin myös omaksi pettymyksekseksi luovutin harjoittelupaikan hakemisessa. En pystynyt siihen.

En ole ikinä ollut hyvä muistamaan lyhenteitä. Se oli liian raskasta sielulleni. Sitä paitsi hakuprosessin ensimmäinen vaihe oli CV ja saatekirje. Kaikki muut olivat valmistautuneet niiden tekemiseen noin neljävuotiaasta lähtien. Kaikki tuntuivat patikoineen Saharassa tai johtaneen YK:n nuorisojärjestöä tai soittaneen jotain

vitun oboeta Royal Albert Hallissa tai tehneen jotain muuta helvetin hienoa. Minun CV:ssäni oli kuusi vuotta lehdenjakoa, yksi vuosi epäonnistumista grime-räppärinä ja kaksi vuotta tyyntyneiden pöyhimistä sohvakaupassa jätevedenkäsittelylaitoksen vieressä Becktonissa. Miksi olisin hakenut harjoittelupaikkaa?

Minut pelasti toinen muutos, joka oli aivan yhtä odottamaton ja selittämätön kuin ensimmäinen. Kun tulin opiskelemaan toista vuotta, yhtäkkiä kaikki tiesivät, kuka olin. Opiskelijat, joita en ollut eläissäni nähnyt, joskus jopa pukumiesten klaanin jäsenet, lähestyivät minua kirjastossa ja alkoivat jutella. Kerran joku kiinalainen opiskelija pysäytti minut käytävällä, mittaili minua katseellaan vihaisena ja sanattomana noin kymmenen sekunnin ajan ja käveli sitten pois mitään sanomatta. Toisen kerran eräs pitkä eurooppalainen tyttö, jolla oli hämärä korostus ja fantastiset hiukset, kysyi, voisimmeko opiskella yhdessä. Sellaisessa ei ollut mitään järkeä.

Otin mysteerin hämmentyneenä puheeksi ystäväni ja opiskelutoverini Sagar Malden kanssa. Hän oli pitkä ja jäntevä kenialaisintialainen poika, jolla oli mahtavan koristeellinen korostus. Hänen isänsä omisti koko Itä-Afrikan saippuateollisuuden.

»Tietenkin he tietävät sinut!« Sagar huudahti niin kuin asia olisi ilmiselvää. »He tietävät, miten pärjäävät kokeissa.«

Vastaus ei täysin ratkaissut mysteeriä. Olin saanut hyviä arvosanoja, mutta tietääkseni ne eivät olleet julkisia, ja sitä paitsi ne olivat kaukana yliopiston parhaista. Esimerkiksi juuri Sagar menestyi huomattavasti paremmin kuin minä.

»Tietenkin, Gary«, hän sanoi ystävällisesti, kun kerroin hänelle tuon. »Mutta kukaan ei odota *sinun* pärjäävän kokeissa.«

Sagar oli ihana poika ja me olemme edelleen hyvät ystävät. Silloin hetkellä olin kuitenkin aidosti sokissa. Olen ollut tosi hyvä matematiikassa aina, niin kauan kuin jaksan muistaa. Kaikki peruskoulussa tiesivät minun olevan hyvä matematiikassa, samoin lukiossa. Osallistuin silloin tällöin kilpailuihin ja useimmiten voitin. Opettajat, perhe, ystävät ja kaikki odottivat sitä. Olin itsekin

aina odottanut sitä itseltäni. Jotkut saattoivat olla minulle kateellisia, mutta kukaan ei koskaan ollut yllättynyt.

Sagarin huolimaton heitto sai minut tajuamaan jotakin, mikä ei ollut koskaan ennen tullut mieleeni: monet rikkaat odottavat köyhien olevan tyhmiä. LSE:ssä ensimmäisen vuoden taloustieteen luennot ovat valtavan suuria, niillä käy yli tuhat opiskelijaa. Olin istunut eturivissä verryttelyasussa, kantanut Niken narureppua ja kysellyt asioita erottuvalla Itä-Lontoon korostuksella. Ilmeisesti olin samalla mainostanut itseäni muille, useimmiten minua varakkaammille opiskelijoille vähän huvittavana tyyppinä, joka ei ole uhka. Ensimmäisen vuoden opintomenestykseni oli kääntänyt asiat pääläelleen.

Pyörittelin asiaa päässäni ja kysyin itseltäni, mitä minun pitäisi tehdä. Päätin näyttää, että kaikki verkkariasuiset nuoret eivät ole tyhmiä. Okei, en tiennyt, mitä CDS tarkoitti, mutta laskemaan minä pystyin, jos tarve vaati. Me näytetään niille. Joo, me näytetään niille. Me näytetään niille, mihin me pystytään.

Eli sillä välin, kun kaikki muut hakivat 37 investointipankkiin, minä ryhdyin pröystäilevästi näyttämään kaikille, jotka suostuivat katsomaan, miten hyvä olin taloustieteessä ja etenkin matematiikassa. Ensi kertaa elämässäni aloin opiskella vapaa-ajallakin. Kyse-
lin luennoilla vielä enemmän kuin ennen. Aloin haastaa luennoitsijoita, kun he tekivät virheen. Minulla ei ollut hajuakaan, miten sellainen auttaisi minua urani rakentamisessa vai auttaisiko se lainkaan, mutta suoraan sanottuna en enää juurikaan miettinyt koko asiaa. Halusin vain heidän tietävän, etteivät he ole meitä parempia. Koska he eivät ole.

Joka tapauksessa yhtenä päivänä tapahtui aika outo juttu. Kirjastossa luokseni vaelsi eräs romuluinen pohjoisen poika Grimsbystä. Hän näytti noin viisitoista senttiä liian pitkältä ja hänellä oli paksu musta tukka ja yllään epäsiisti liikemiehen puku. Hänen nimensä oli Luke Blackwood ja hänkin opiskeli matematiikkaa, oli vuoden edellä minua.

»Oletko sinä Gary?» hän kysyi, ja minä vastasin olevani.

»Kuule, Citibankilla on ensi viikolla yksi tapahtuma. Sen nimi on Treidauspeli, mutta se on käytännössä matematiikkapeli. Jos voitat sen, pääset kansalliseen finaaliin, ja jos voitat sen, pääset harjoitteluun. Olet kuulemma aika hyvä matematiikassa. Sinun kannattaisi osallistua.»

En ollut ennen tavannut Lukea, mutta hän istui viereeni, kertoi kilpailun ajankohdan ja selitti lyhyesti pelin säännöt. En tiennyt mitään treidaamisesta, mutta kuten Luke sanoi, ei minun tarvinnutkaan: kyseessä oli pohjimmiltaan suhteellisen helppo matikkakisa. Kerrottuaan minulle, miten homma toimi, Luke nousi ylös ja käveli tiehensä. Minä jäin istumaan välkkyvän tietokoneen äärelle edessäni muutama puoliksi tehty aanelonen matikanläksyjä.

En tiedä miksi – ehkä olin vain pöyhkeä ja yli-itsevarma – mutta olin saman tien melko varma, että voitan kisan. En ehkä tiennyt mitään CDS:istä tai CDO:ista tai omaisuusvakuudellisista arvopapereista, mutta osasin matikkaa ja kilpailla. Minusta näytti, että tässä olisi Cityyn viimeinkin sellainen reitti, jolla minulta ei vaadittaisi jotain saatanan oboensoittotaustaa. Tämä olisi kunnan kisa samoista lähtökohdista. Ja minä tiesin, että voisoin voittaa. Panin kirjat ja matikanläksyt pois. Avasin taulukkolaskentaohjelman ja ryhdyin ratkomaan kilpailun matematiikkaa.

Treidauspeli-tapahtuman ensimmäinen kierros järjestettiin vain muutamaa päivää sen jälkeen, kun olin jutellut Luken kanssa. Sitä ennen olin käynyt ainoastaan yhdessä finanssitapahtumassa. Oli lämmin syysiltapäivä, ja vaikka peliä ei ollut mainostettu lainkaan (tai minä en ainakaan ollut nähnyt), yhdestä LSE:n suuresta toimistorakennuksesta luikerteli ulos keskipitkä jono. Siinä seisoi sitä tavallista finanssiseuratyyppiä. Jono oli kansainvälinen potpuri kiinalaisia, venäläisiä, pakistanilaisia ja paljon muita, joiden korostukset ja asut kertoivat enemmän rahastoista kuin kansallisuuksista.

Tiesin, että minulla oli heihin etulyöntiasema. Pelin säännöt oli selitetty minulle, heille ei. Se ei ollut reilua, mutta eihän elämä ole. Luoja tietää, että heille oli elämän varrella selitetty reilusti sellaisia sääntöjä, joista minä en saisi koskaan tietää. Tuntui, että minulla oli ensi kertaa etu puolellani. Nautin siitä tunteesta. Kun jono suodattui sisään taloon, sormeni ja varpaani värisivät.

Treidaajiksi pyrkivien nälkäisten nuorten jono meni suureen, korkeaan ja ikkunattomaan huoneeseen, rakennuksen sisälmyksissä sijaitsevaan luentosaliin, jota en ollut ennen nähnyt. Meidät jaettiin viiden ryhmiin ja ohjattiin erillisiin pöytiin. Huoneen etuosassa suuren fläppitaulun edessä seisoi säkenöivä, iso mies. Hän oli ensimmäinen näkemäni treidaaja. Ajattelin, että tuolta he siis näyttävät.

Kun olimme istuutuneet, treidaaja selitti pelin säännöt. Minä tietenkin jo tunsin ne, joten ehdin katsella puhujaa. Hän liikkui hitaasti, päättäväisesti ja raskaasti. Hän hymyili tauotta ja skannasi väkijoukkoa kirkkailla silmillään, katsoi jokaista opiskelijaa erikseen. Hänestä näytti luikertelevan ulos itsevarmuutta, joka levisi huoneeseen kuin savu kynttilästä. Siinä oli mukana jonkinlaista paksua ja tahmeaa pimeyttä, mutta myös terävää ja hohtavaa kirkkautta niin kuin lasipurkkiin laitetussa melassissa. Mukana tuli valtavan leveä, loputon, helmenvalkoa hymy. Hänen mielettömän tarttuvassa itsevarmuudessaan oli jotakin, joka vei minut takaisin kotiin Ilfordiin, huumekauppiainiksi ryhtyneiden koulun coolien skidien pariin, jotka muuttivat kymmenen puntaa sadaksi myymälä pussukoita. Mutta tässä oli syvyyttä, jollaista en ollut Ilfordissa nähnyt. Olin alkanut huomata sitä vasta LSE:ssä.

Se oli sellaisen miehen itsevarmuutta, joka voittaa, eikä pelkää tänään vaan myös huomenna. Sellaisen miehen, joka tietää, ettei voi hävitä. Jo tuossa varhaisessa vaiheessa, kun en tiennyt treidaamisesta yhtään mitään, minusta tuntui, se olisi kohtaloni.

Mutta ensin piti hoitaa homma. Minun täytyi voittaa se kilpailu.